1695

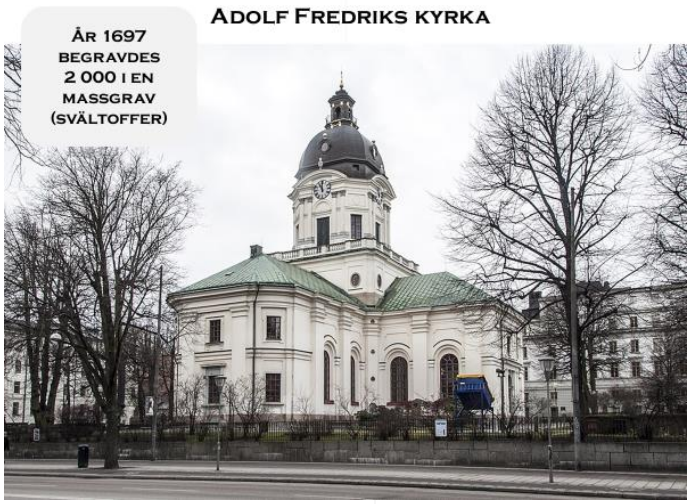

1697

Den stora svälten

Den stora hungersnöden 1695 - 97

Hungersnöden 1695–1697, även bara kallad den stora hungersnöden var en omfattande hungersnöd i Sverige, Norge, Finland, Estland och Lettland.
Från år 1688 hade landet varit drabbat av missväxt och tidig frost, som kulminerade dessa år och ledde till svår hungersnöd. ***Vintern 1695 skall ha varit den kallaste sedan 1658*** och **rågen blommade först i slutet av juli.** Därför kallades också år 1695 för "Det stora svartåret". Skörden det året var näst intill obefintlig. Det berättas att man som mest fick ut ett rågstrå av skörden per bondgård den sommaren. Situationen i de sydligare landskapen var inte lika illa, men uppgifterna om hungersnödens härjningar talar även där sitt tydliga språk. Bara i Alunda socken i Uppland hungrade 230 människor ihjäl. En Stockholmsbo beskrev tillståndet i huvudstaden på våren 1697 på följande sätt: "Många tusen fattiga hava från landet begivit sig hit. De vackla, krypa eller ligga överallt på gatorna, och ingen vill taga dem in i sitt hus. Sålunda måste dessa arma olycksoffer tillbringa de ännu vinter kalla nätterna under bar himmel, liggande än här, än där vid väggarna. Många stå aldrig upp igen, och om morgnarna kommer stadsvakten och för bort de döda kropparna, ***vilka kastas i stora gropar och där på en gång jordfästas." Bara på nuvarande Adolf Fredriks kyrkogård begravdes över 2 000 sådana personer.*** I försök att minska nöden importerades 1697 omkring en halv miljon tunnor spannmål från Livland. Men flera av de fartyg som kom lastade med säd blev vräkta på grund och sönderslagna av stormar. Andra hindrades av is att komma fram till bestämmelseorten, då nöden var som allra värst.

Det har inträffat 20 medelstora och **stora vulkanutbrott** på Island under de senaste tusen åren (data från Simkin mfl.1981 ochMeDel/and mf/.1989). VEI=Vulkan ExplosionsIndex, skala 1-8. Exempel: 1982EIChichon =VEIA,1981 St. Helens =VEI.5, 1991 Pinatuho =VEI.'5, 1883 Krakatau =VEI:6, 1815 Tamhora = VEI:7.

1693 Hekla

Årtal Heklas utbrott

1104
1158
1206
1222
1300
1341
1389
1510
1597
1636
1693
1766
1845
1947
1970
1980
1981
1991
2000

Särskilt kraftiga anses utbrotten ha varit åren 1300, 1693 och 1766, där det sistnämnda varade i över två år.

Adolf Fredriks kyrka

År 1697
begravdes
2 000 i en
massgrav
(svältoffer)

Låt oss först konstatera att Sverige och andra delar av norra Europa drabbades av svår missväxt och hungersnöd år 1694 och att man kan tala om en svältkatastrof som varade i fyra år. I Lychnos har Gösta Molin i en uppsats om pesten vid Uppsala universitet under 1600-talet noterat att vårt land underdet århundradets sista årtionden i stort sett var förskonat från böldpesten, men att man "särskilt från åren 1694-97 kan läsa uppskakande skildringar av hungers dödens fasor, inte minst i Stockholm".
Heklas utbrott 1693 Mellan kl 6 och 8 på kvällen den 13 februari 1693 fick Hekla ett av sina rejäla utbrott underhistorisk tid. Man vet ännu så länge inte så mycket om detta utbrott, även om dess asklager finns som Lager 5 i de isländska torvmossarna.
I motsats till ett annat utbrott med väldiga miljö effekter över hela Europa, Lakagigars 1783, var 1693 års Heklautbrott explosionsartat. Askan, som man hittills intresserat sig mest för, slungades ut i en förfärande paroxysm som i 30 minuter pågick för fulla rör. Redan efter 12 timmar hade 90% av all den aska som då gick till vädersspytts ut ur de 14 kraterstrupar som var aktiva samtidigt. Ännu så länge finns inga uppgifter om att ett mörkt stoft kom in över Sverige dagarna därefter. Med tanke på att det var 275 miljoner kubikmeter aska som slungades ut under dessa 12timmar borde vi inte då, som vid Askja utbrottet 1875, ha fått ett 'sotskikt' in över vårt land? 1694:Stormmed väldiga översvämningar i Danmark, Schleswig-Holstein och Hamburg i januari; Culbin Sandskatastrofen i nordöstra Skottland, där 20-30 kvadratkilometer produktiv jordbruksmark jämte 16 bondgårdar täcktes av 30 m flygsand under en enda storm; orkan över Nordsjön och Skandinavien 29 oktober till 3 november. 1695:Bodensjön frös till; katastrofartat kallsommar; våldsamma stormar i södra Nordsjön den 2 september; 15 cm snö i Böhmen 25-29 september; hösten och vintern extremt nederbördsrika på Gotland.